

LENIN I LA GUERRA IMPERIALISTA ¹

Lev Trotski

30 de desembre de 1938

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: "Lenin y la guerra imperialista", en, *Escritos*, Tom X, volum 1, Editorial Pluma, Bogotà, 1976, pp. 237-246.

“Sempre ha succeït (escrigué Lenin en 1916) que després de la mort dels dirigents revolucionaris populars entre les classes oprimides els seus enemics tracten d’assumir els seus noms per a enganyar-les.” La història ho ha confirmat respecte al mateix Lenin més cruelment que amb cap altre. La doctrina actual oficial del Kremlin i la política de la Komintern envers la qüestió de l’imperialisme i la guerra arrasen amb totes les conclusions a què arribà Lenin i que aportà al partit entre 1914 i 1918.

A l’agost de 1914, quan esclatà la guerra, el primer interrogant que es plantejà fou si els socialistes dels països imperialistes havien d’assumir la “defensa de la pàtria”. El problema no residia en si els socialistes individualment complirien o no amb les obligacions militars: no quedava una altra alternativa; la deserció no és una política revolucionària. El nus de la qüestió era: ¿devien els partits socialistes recolzar políticament la guerra, votar el pressupost militar, renunciar a la lluita contra el govern i agitar a favor de “la defensa de la pàtria”? La resposta de Lenin fou: No! El partit no ha de fer-ho, no té el dret a fer-ho, no perquè es tracte d’una guerra sinó perquè és una guerra *reaccionària*, una lluita bestial entre els esclavistes per a aconseguir una nova divisió del món.

La formació dels estats nacionals en el continent europeu ocupà tota una època que començà aproximadament amb la Gran Revolució Francesa i finí amb la Guerra francoprussiana de 1870-1871. Durant aquestes dramàtiques dècades les guerres eren de caràcter predominantment nacional. La guerra alliberada per la creació o defensa dels estats nacionals, necessaris per al desenvolupament de les forces productives i de la cultura, assumí en aqueix període un caràcter històric profundament progressiu. Els revolucionaris podien recolzar políticament les guerres nacionals; més inclús, estaven obligats a fer-ho.

Entre 1871 i 1914, el capitalisme europeu, recolzat en els estats nacionals, no sols florí sinó que es sobrevisqué esdevenint capitalisme monopolista o imperialista. “L’imperialisme és l’etapa del capitalisme en què aquest, després d’haver avançat tot el possible, comença a declinar.” La causa de la decadència rau en què les forces productives resulten travades pels marcs de la propietat privada i els límits de l’estat nacional. L’imperialisme pretén dividir i redividir el món. A les guerres nacionals els succeeixen les guerres imperialistes, que són

de caràcter totalment reaccionari i expressen l'impàs, l'estancament i la decadència del capital monopolista.

El món, no obstant, continua essent molt heterogeni. L'imperialisme coercitiu de les nacions avançades pot existir només perquè al nostre planeta continua havent-hi nacions endarrerides, nacionalitats oprimides, països colonials i semicolonials. La lluita dels pobles oprimits per la seua unificació i independència nacional és doblement progressiva: d'una banda, prepara condicions favorables per al seu propi desenvolupament; per l'altra banda, colpeja l'imperialisme. Aqueixa és la raó particular per la qual, en una lluita entre una república civilitzada, imperialista, democràtica i una monarquia endarrerida, bàrbara, d'un país colonial, els socialistes estan totalment a favor del país oprimit, tanmateix la seua monarquia, i contra el país opressor, malgrat la seua "democràcia".

L'imperialisme oculta els seus objectius peculiars (la conquesta de colònies, mercats, fonts de matèria primeres i esferes d'influència) amb idees com ara "la salvaguarda de la pau contra els agressors", "la defensa de la pàtria", "la defensa de la democràcia", etcètera. Aquestes idees són falses de cap a peus. Tot socialista té l'obligació de no recolzar-les sinó, per contra, de desemmascarar-les davant del poble. "El problema de quin grup ha donat el primer colp militar o ha declarat primer la guerra [escrivia Lenin al març de 1915] no té cap importància per tal de determinar la tàctica dels socialistes. La xerrameca sobre la defensa de la pàtria, el rebuig de la invasió enemiga, el que la guerra siga defensiva, etcètera, implica en ambdós bàndols un complet engany al poble." "Durant dècades [explicava Lenin] tres bandits (la burgesia i els governs d'Anglaterra, Rússia i França) s'armaren per a desposseir Alemanya. ¿Per què sorprendre's, doncs, que els dos bandits (Alemanya i Àustria-Hongria) hagen atacat abans que els tres bandits assoliren les noves armes que havien ordenat?"

El significat històric objectiu de la guerra revist una importància decisiva per al proletariat. Quina classe la mena i amb quins fins? Açò és el que és determinant i no els subterfugis diplomàtics per mitjà dels quals sempre es pot mostrar l'enemic com un agressor. Igualment falses són les apel·lacions dels imperialistes a les consignes de democràcia i cultura. "[...] La burgesia alemanya enganya la classe obrera i les masses treballadores [...] quan declara que fa la guerra en benefici de [...] la llibertat i la cultura, per a alliberar els pobles oprimits pel tsarisme. Les burgesies anglesa i francesa [...] enganyen la classe obrera i les masses treballadores quan declaren que fan la guerra [...] contra el militarisme i el despotisme alemany." Una superestructura política de tal o qual tipus no pot canviar els reaccionaris fonaments econòmics de l'imperialisme. Al contrari, és el fonament que subordina la superestructura. "En els nostres dies [...] és de ximpler pensar ni tan sols en una burgesia progressiva, en un moviment burgès progressiu. Tota la 'democràcia' burgesa

[...] s'ha tornat reaccionària.” Aquesta caracterització de la “democràcia” imperialista constitueix la pedra fonamental de la concepció leninista.

Des del moment que cap dels bàndols imperialistes fa la guerra en defensa de la pàtria o de la democràcia sinó per a redividir el món i esclavitzar les colònies, un socialista no té dret a preferir uns bandits contra els altres. És absolutament va l'intent de “determinar, des del punt de vista del proletariat internacional, si la derrota d'un dels dos grups de nacions en guerra seria un mal menor per al socialisme”. Ja en els primers dies de setembre de 1914 Lenin caracteritzava el sentit de la guerra per a cadascun dels països imperialistes i per a tots els grups de nacions: “La lluita pels mercats i pel saqueig de les terres estrangeres, l'avidesa per a escapçar al moviment revolucionari del proletariat i aixafar la democràcia dins de cada país, la necessitat d'enganyar, dividir i aixafar els proletaris de tots els països, la necessitat d'incitar els esclaus assalariats d'una nació contra els d'una altra en benefici de la burgesia; aqueix és l'únic significat real de la guerra”. Què lluny està tot açò de la doctrina actual de Stalin, Dimitrov i companyia!

Més encara que en l'època de pau, durant la guerra la política de “unitat nacional” implica el suport a la reacció i la perpetuació de la barbàrie imperialista. No obstant, negar aqueix suport, deure elemental de tot socialista, és només l'aspecte negatiu o passiu de l'internacionalisme. Amb açò únicament no és prou. La tasca del partit del proletariat consisteix en “una àmplia propaganda, tant sobre l'exèrcit com sobre el camp de batalla, a favor de la revolució socialista i de la necessitat de no dirigir les armes contra els nostres germans, els esclaus assalariats d'altres països, sinó contra els governs i partits reaccionaris i burgesos de tots els països. És absolutament indispensable organitzar cèl·lules i grups il·legals en els exèrcits de tots els països perquè difonguen la propaganda en els diversos idiomes. La lluita contra el xovinisme i el ‘patriotisme’ dels filisteus i la burgesia de tots els països ha d'esser implacable.”

Però una lluita revolucionària en època de guerra pot menar a la derrota del propi govern. Aquesta conclusió no atemoria Lenin. “En tots els països la lluita contra el propi govern, que mena avant una guerra *imperialista*, implica l'agitació revolucionària a favor de la derrota d'aqueix país”. Açò és precisament el que significa la línia de la teoria anomenada “derrotista”. Els enemics poc escrupulosos tractaren d'interpretar-la en el sentit que Lenin aprovava la col·laboració amb l'imperialisme estranger per tal de derrotar la reacció nacional. En realitat, es referia a la lluita paral·lela dels obrers de cada país contra el seu propi imperialisme, que és el seu enemic fonamental i més immediat. “Per a nosaltres els russos, des de la perspectiva dels interessos de les masses treballadores i de la classe obrera de Rússia [escrivia Lenin a Shliapnikov a l'octubre de 1914], no hi ha el menor dubte, i respecte d'això no

es pot vacil·lar, que el mal menor seria la derrota del tsarisme ja, sense demora, en la guerra actual.”

És impossible lluitar contra la guerra imperialista sospirant per la pau a l'estil dels pacifistes. “Una de les formes d'enganyar la classe obrera és el pacifisme i la propaganda abstracta a favor de la pau. En el capitalisme, especialment en la seua etapa imperialista, les guerres són inevitables.” Si els imperialistes acorden la pau serà només un respir abans d'una nova guerra. Únicament la lluita revolucionària de masses contra la guerra i l'imperialisme que l'origina pot garantir una pau vertadera. “Sense unes quantes revolucions l'anomenada pau democràtica és una utopia de la classe mitjana.”

La lluita contra les narcotitzants i debilitants il·lusions del pacifisme constitueix l'element més important de la doctrina de Lenin. Rebutjà amb especial hostilitat l'exigència del “desarmament, evidentment utòpic sota el capitalisme”.

“La classe oprimida que no tracta d'aprendre a utilitzar les armes ni tracta d'aconseguir-les mereix que no se la tracte millor que a un esclau.” I més avant: “La nostra consigna ha d'ésser l'armament del proletariat per a derrotar, expropiar i desarmar la burgesia [...] Només després d'haver desarmat la burgesia el proletariat podrà llençar totes les seues armes al fem sense traïr la seua missió històrica mundial.” Açò porta a la conclusió que Lenin planteja en dotzenes d'articles: “La consigna ‘pau’ és errònia. La consigna ha d'ésser transformar la guerra nacional en guerra civil.”

Durant la guerra la majoria dels partits obrers dels països capitalistes avançats es posaren de banda de les seues respectives burgesies. Lenin anomenà aquesta tendència social-xovinisme: socialisme de paraula i xovinisme de fet. La traïció a l'internacionalisme no caigué del cel; fou la continuació i el desenvolupament inevitables de la política d'adequació reformista. “El contingut ideològicopolític de l'oportunisme i el del social-xovinisme són idèntics: col·laboració de classes en compte de lluita de classes, suport al govern ‘propi’ quan està en dificultats en compte d'utilitzar les seues dificultats a favor de la revolució.”

El període de prosperitat capitalista immediatament anterior a l'última guerra (des de 1909 fins a 1913) lligà força estretament amb l'imperialisme les capes superiors del proletariat. A la bossa de l'aristocràcia i la burocràcia obreres anaven a parar sucoses molles dels grans guanys que obtenia la burgesia imperialista de les colònies i dels països endarrerits en general. En conseqüència, el seu patriotisme estava determinat per un interès directe en la política imperialista. Durant la guerra, que deixà al descobert totes les relacions socials, “els oportunistes i xovinistes es veieren investits d'un gegantí poder a causa de la seua aliança amb la burgesia, amb el govern i amb els estats majors”.

En el socialisme, la tendència intermèdia, i tal vegada la més estesa, fou l'anomenat centre (Kautsky *et al*). En els temps de pau vacil·laven entre el reformisme i el marxisme; mentre continuaven ocultant-se darrere d'àmplies frases pacifistes, esdevingueren, gairebé sense excepció, en captius del social-xovinisme. En allò tocant les masses, foren preses desprevinguts i sepultades pel seu propi aparell, creat per elles en el transcurs de dècades. Després de caracteritzar sociològicament i política la burocràcia obrera de la Segona Internacional, Lenin no es detingué a meitat de camí. “La unitat amb els oportunistes és l'aliança dels treballadors amb la seua ‘pròpia’ burgesia nacional, i implica dividir els rengles de la classe obrera revolucionària mundial.” d'ací s'hi deduïa la conclusió que els internacionalistes havien de trencar amb els social-xovinistes. “En l'època actual és impossible realitzar els objectius del socialisme, és impossible assolir una vertadera fusió internacional dels treballadors sense trencar decididament amb l'oportunisme [...]”, al igual que amb el centrisme, “aqueixa tendència burgesa ficada en el socialisme”. Fins i tot calia canviar el nom del partit. “¿No és millor fer a una banda el nom de socialdemòcrates, que ha estat embrutat i degradat, i tornar al vell nom marxista de comunistes?” Era hora de trencar amb la Segona Internacional i construir la Tercera.

Què ha canviat en els vint-i-quatre anys que han transcorregut des d'aleshores? L'imperialisme ha assumit un caràcter encara més violent i opressiu. El feixisme és la seua expressió més acabada. Les democràcies imperialistes s'han degradat molt més i evolucionen naturalment i orgànica vers el feixisme. L'opressió colonial es fa més intolerable a mesura que les nacionalitats oprimides desperten i es fa major la seua ànsia d'independència nacional. Amb d'altres paraules, tots els trets que Lenin assenyalava com a fonament de la seua teoria sobre la guerra imperialista han assumit ara un caràcter més agut i evident.

Amb tota seguretat, els comunistes-xovinistes assenyalaran l'existència de l'URSS, que suposadament introdueix un canvi total en la política del proletariat internacional. A açò es pot respondre breument: abans que sorgís l'URSS ja existien nacions oprimides, colònies, etcètera, la lluita de les quals també mereixia suport. Si els moviments revolucionaris i progressius dins de les fronteres del propi país es poguessen recolzar sostenint alhora la pròpia burgesia imperialista, la política del social-patriotisme seria, en principi, correcta. No haurien existit, raons, doncs, per a fundar la Tercera Internacional. Aquest és un aspecte de la qüestió, però també hi ha un altre. L'URSS existeix des de fa vint-i-dos anys. Durant disset anys els principis de Lenin servaren tota la seua força. Fa ara tot just quatre o cinc anys ha pres forma la política comunista-xovinista. L'argument de l'existència de l'URSS és, doncs, fals.

Si fa un quart de segle Lenin considerava que la deserció dels socialistes al bàndol del seu imperialisme nacionalista, amb el pretext de la defensa de la cultura i la democràcia, era social-xovinisme i social-traïció, des del punt de vista dels principis leninistes avui la mateixa política és molt més criminal. No és difícil endevinar com hauria qualificat Lenin els actuals dirigents de la Komintern, que han fet reviure tota la sofisteria de la Segona Internacional, sota les condicions d'una descomposició àdhuc més profunda de la civilització capitalista

Constitueix una maligna paradoxa que els degenerats epígons de la Komintern, que han transformat les seues banderes en un drap brut amb què netegen les empremtes de l'oligarquia del Kremlin, anomenen "renegats" els que s'han mantingut fidels a les ensenyances del fundador de la internacional Comunista. Lenin tenia raó. Les classes dirigents no sols persegueixen en vida els grans revolucionaris també se'n prenen revenja després de la seua mort amb mesures més refinades, tractant de transformar-los en icones la missió de les quals és preservar "la llei i l'ordre". Per descomptat, ningú està obligat a basar-se en les ensenyances de Lenin. Però nosaltres, els seus deixebles, no permetrem que ningú es burle d'aquestes ensenyances transformant-les precisament en el seu contrari!

¹ "Lenin i la guerra imperialista.", *Fourth International*; gener de 1942.